บทความความรู้ทางกฎหมาย

ฉบับที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ เดือน พฤศจิกายน โดย นายณัชภูมิ มีบัณฑิต

ค่าปรับเป็นพินัยสามารถดื้อแพ่งได้ไหม เมื่อดื้อแพ่งไม่ยอมจ่ายค่าปรับเป็นพินัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบังคับยึดทรัพย์เองได้ไหม หรือต้องทำอย่างไรตามกฎหมาย สำหรับนิติกรท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ อปท. หลายแห่งคงกำลังเผชิญปัญหาเมื่อส่งหนังสือคำสั่งปรับเป็นพินัยไปให้ผู้กระทำความผิดในชุมชนแล้ว ผู้กระทำความผิดกลับดื้อแพ่ง เพิกเฉย นิ่งเฉย หรือไม่ยอมมาจ่ายเงินตามกำหนดเวลา ฉนั้น ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจนำยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเหมือนคดีปกครองทั่วไปได้หรือไม่ หรือกฎหมายมีแนวทางอย่างไร ดังนั้น บทความ ความรู้ทางกฎหมายจึงขอเสนอบทความ เรื่อง “การดื้อแพ่งไม่จ่ายค่าปรับเป็นพินัย” เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นถึงข้อกฎหมาย เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายต่อผู้ที่สนใจ

การดื้อแพ่งไม่จ่ายค่าปรับเป็นพินัย

“การดื้อแพ่ง” นั้น หรือเรียกอีกอย่างว่า “อารยะขัดขืน” (Civil Disobedience) คือ การที่ประชาชนจงใจฝ่าฝืนกฎหมาย คำสั่ง หรือนโยบายของรัฐอย่างสงบ เปิดเผย และไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อประท้วงหรือคัดค้านกฎหมายที่เห็นว่าไม่เป็นธรรม โดยมีเจตนาผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

คำสั่งปรับเป็นพินัยไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง และไม่ใช่โทษทางอาญา ต้องท่องจำให้ขึ้นใจว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๕ คือ สถานะทางกฎหมายของการปรับเป็นพินัยนั้น ถูกตัดขาดออกจากกฎหมายเดิมโดยสิ้นเชิง ดังนั้น จึงหมายความว่า เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ไม่สามารถใช้ พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกปรับได้เอง อีกทั้ง ไม่มีการกักขังแทนค่าปรับ ไม่สามารถส่งตัวผู้ถูกปรับไปขังคุกแทนจำนวนเงินค่าปรับเหมือนในคดีอาญาได้

ขั้นตอนดำเนินการตามลำดับ เมื่อผู้กระทำความผิดดื้อแพ่งไม่ยอมชำระเงิน และเมื่อใช้อำนาจไม่ได้กฎหมายพินัยจึงกำหนด แนวทางการเดินของสำนวน ไว้อย่างเป็นระบบรัดกุม โดยเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การส่งหนังสือแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย

เมื่อพบการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ต้องจัดทำ “หนังสือคำสั่งปรับเป็นพินัย” (ตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบ ตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕) ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของผู้ถูกปรับ โดยกฎหมายกำหนดให้ระยะเวลาเปิดโอกาสให้มาชำระเงินต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน แต่ไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

ขั้นตอนที่ ๒ เมื่อพ้นกำหนดแล้วยังเพิกเฉย

หากผู้ถูกปรับนิ่งเฉยจนพ้นกำหนดเวลา หรือส่งหนังสือปฏิเสธข้อกล่าวหากลับมายัง อปท. ในขั้นตอนนี้ กระบวนการในชั้นท้องถิ่นถือว่าสิ้นสุดลงทันที เจ้าหน้าที่ไม่ต้องส่งหนังสือเตือนซ้ำหลายรอบ และห้ามใช้อำนาจพลการใด ๆ ทั้งสิ้น

ขั้นตอนที่ ๓ สรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการ

นี่คือไม้ตายตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ต้องรวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน หลักฐานการส่งคำสั่งปรับ และจัดทำหนังสือส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งเรื่องให้อัยการจังหวัดหรืออัยการแขวงดำเนินการยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจโดยตรง (โดยคดีพินัยนี้ไม่ต้องพึ่งพนักงานสอบสวนของฝ่ายตำรวจ)

ขั้นตอนที่ ๔ ศาลมีคำพิพากษาและออกหมายบังคับคดี

เมื่อเรื่องถึงศาล ผู้พิพากษาจะพิจารณาพยานหลักฐานและมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับเป็นพินัย หากผู้ถูกปรับยังคงดื้อแพ่งไม่ยอมจ่ายเงินตามคำพิพากษาภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลจะออกหมายบังคับคดี เพื่อส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการสืบทรัพย์ ยึดทรัพย์สิน หรืออายัดเงินในบัญชีธนาคารของผู้ถูกปรับ เพื่อนำมาขายทอดตลาดชำระค่าปรับต่อไป โดยกฎหมายให้อายุความในการบังคับคดีสูงถึง ๕ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงขั้นสุด

ทางออกบรรเทาโทษสำหรับผู้ถูกปรับที่ไม่มีเงินจ่ายจริง ๆ กฎหมายฉบับนี้ได้ถูกออกแบบมาเพื่อลดดุลพินิจและช่วยเหลือประชาชนที่มีฐานะยากจน ไม่ได้มุ่งเน้นการลงโทษรุนแรงจนล้มละลาย ดังนั้นในหนังสือคำสั่งปรับ เจ้าหน้าที่ควรชี้แจงสิทธิให้ผู้ถูกปรับทราบว่า หากไม่มีเงินจ่ายจริง ๆ สามารถยื่นคำร้องต่อ อปท. (ก่อนส่งอัยการ) หรือยื่นต่อศาลเพื่อขอผ่อนผันได้ ๓ กรณี

๑. ขอผ่อนชำระค่าปรับ แยกเป็นงวด ๆ ตามกำลังทรัพย์

๒. ขอลดจำนวนค่าปรับ หากพิสูจน์ได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจขัดสนจริง ๆ

๓. ขอยื่นคำร้องเพื่อทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ในชุมชนแทนการจ่ายเงินค่าปรับ ซึ่งหากทำครบตามกำหนด คดีพินัยก็จะระงับลงทันทีโดยไม่ต้องโดนฟ้องยึดทรัพย์

สรุปเมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกปรับเป็นพินัยดื้อแพ่ง ให้สรุปสำนวนทำหนังสือส่งอัยการทันที ให้ระบบของศาลและเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการลงดาบยึดทรัพย์ตามกฎหมาย จะปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่และถูกต้องตามกระบวนความยุติธรรมเหมาะสมที่สุด

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะสร้างประโยชน์และสร้างความเข้าใจมากขึ้นในเรื่อง “การดื้อแพ่งไม่จ่ายค่าปรับเป็นพินัย” ต่อเพื่อนพี่น้องเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักศึกษาและประชาชนที่สนใจ ผู้เขียนขอเสนอบทความความรู้ทางกฎหมายดี ๆ อีกในครั้งหน้า ซึ่งสามารถติดตามบทความรู้ทางกฎหมายได้ที่เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี (https://www.loppao.go.th/)

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

ระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วยการปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดกรมการปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๖

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

อธิบายข้อกฎหมาย. [Online].Available URLhttps://multi.dopa.go.th/legal/assets/modules/news/uploads/5ffcad2ff8fe469b1e4c4965c8536d52653f516837178350496295847134l6.pdf (ตุลาคม, ๓๐)